1928 eradots-na (a-st 1938 dots-na) Tartu ülikoolis soogeoloogia ja paleobotaanika alal ja a-st 1932 ühtlasi õpetajana Tallinna saksa kooles ja Tallinna Provintsiaalmuuseumi peakorraldajana kuni ümberasumiseni Saksamaale 1939. — T. on töötanud peamiselt soogeoloogia ja metsade ajaloo selgitamise alal Eestis. Ta tähtsamaks tööks on „Die regionale Entwicklungsgeschichte der Wälder Estlands“ (*Acta* A XVII$_2$, 1929). Ka on T. avaldanud artikleid väljaandeis LUS-i Aruanded, „Loodus“, „Eesti Loodus“, „Beiträge zur Kunde Estlands“, „Botanisches Archiv“ (Königsberg), „Geologiska Föreningens i Stockholm Förhandlingar“ jm.

Isikl. saadud andmed. *A. L.*

TIEBE, Herrmann Friedrich, kirikuõpetaja, sünd. 16. X 1769 ukj. Saksamaal Osterode's Halberstadt'i lähedal, õppis Halle ülikoolis usuteadust, tuli 1791 Liivimaale ja omandas 1793 usuteaduse kandidaadi astme; ta oli a-st 1796 Liezeris'i (Lösern'i) khk. abiõpetaja ja 1798—1816 seals. õpetaja, teotses seejärel Saksamaal Halle lähedal ja Halles kooliõpetajana; surn. pärast 1832. a. — T. sai üldisemalt tuttavaks raamatutega „Lief- und Esthlands Ehrenrettung gegen Herrn Merkel und Petri“ (Halle, 1804) ja „Nachtrag zu Lief- und Esthlands Ehrenrettung oder die Todten Lieflands stehen gegen Herrn Merkel auf“ (*ibid.*, 1805), milledes ta kirgliku vaenuga tungib kallale eriti G. H. Merkel'ile, aga ka J. C. Petri'le (vt. neid). Ta arvustab nende poolt kirjutatud teoste nõrku kohti, esitab aga ise nagu aadli advokaat sageli väga naiivseid ja ekslikke andmeid, kujutades olukorda Eesti- ja Liivimaal talurahvale soodsana.

E. P. Körber, Kirchen und Prediger Nachrichten von Livland II (1814; käsikiri Õp. E. S-i raamatukogus); Napiersky, Pred.-Lex. IV (1852); Recke-Napiersky IV; Beise II (1861); E. Kirj. 1929, nr. 4 (O. Liiv); G. Merkel, Die Letten (1924; G. Wihgrabs'i eessõna). *O. L.*

TIEDEMANN, Oskar Leopold, merendustegelane, sünd. 19. VIII 1874 vkj. Virumaal Käsmus metsaülema pojana, omandas alghariduse Tallinnas, siirdus 18-aastasena merele ja õppis Käsmu merekoolis 1894—95; ta astus siis Odessas teenistusse vabatahtliku laevastiku laevadele, sooritas eksternina 1899 kaugesõidu tüürimehe eksami seals. ja 1901 kaugesõidu kapteni eksami Vladivostokis. Pärast ajutist mereteenistusest loobumist teenis T. üks a. Põhja Aurulaevanduse Seltsi ja seejärel Vene Vabatahtliku Aurulaevanduse Seltsi laevadel, kus sai kapteniks 1910. Ta võttis osa Vene-Jaapani sõjast, ms. ka Tsušima lahingust, vabatahtlikus laevastikus, oli hiljemini mitme suure ookeanilaeva kapten Kaug-Ida (Peterburi—Odessa—Vladivostokk) liinil jm. Omades suurt ning vaheldusrikast kapteni-praktikat, astus T. Eesti Vabariigi teenistusse ja sai kevadel 1919. a. sadamate inspektoriks, siis s. a. Sadamate Valitsuse ülemaks ning 1920. a. nimetatud asutise reorganiseerimise järel Mereasjanduse Peavalitsuse juhatajaks. T. loobus 1926 riigiteenistusest ja asus juhtima oma laevaäri, mis teotseb Tallinnas nime all „Käsmu laevaomanikud“. Ta on olnud juhtivalt tegev ka E. Laevaomanikkude Ühingus, Käsmu Kaubalaevastiku Meremeeste Seltsis (esimehena 1935—37) ja Kaubandus-Tööstuskoja laevasõidu sektsioonis.

„Vaba Maa“ 1934, nr. 204; „Laevandus ja Kalandus“ 1934, nr. 7/8; isikl. jm. saadud andmed. *A. G.*

TIELMAN HUBE (ka **Tilemann, Tieleman**), **Peter**, raamatuköitja ja raamatukaupleja XVII s., pärit Taanist, praegu Norras asuvast Trondheim'ist (lähemad eluloolised andmed puuduvad), võeti 1648 Tallinna kodanikuks; ta varustas Tallinnast raamatutega ka Tartut, Narvat, Nevanlinna ja Viiburit. Siirdunud 1651 Narva, kohustus ta sealsele raele muretsema raamatuid esmajoones õppiva noorsoo tarvis. T. omas ärilisi sidemeid mitte ainult Lüübeki raamatukauplejatega, vaid hankis kirjandust ka Lõuna-Saksa kirjastajailt otseteed. Et venelaste pealetungi (1656) tõttu oli kitsenenud T-i äritegevus Narvas, kus trükikoda pealegi puudus ja kus ta kirjastuslik tegevus oli piirdunud kooliraamatute ja juhukirjade väljaandmisega, asus ta 1658 Tallinna, mis oli jäänud ilma raamatuköitjata. 1665. a. peale ei esine enam Tallinnas T-i nime raamatuköitjate seas.

Fr. Puksoo, P. Tielman Hube, Buchhändler in Tallinn und Narva um die Mitte des XVII. Jahrhunderts (Õp. E. S-i *Liber Saecularis*, 1938). *F. P.*

Eesti biograafilise leksikoni tÃ ƒÂ¤ienduskÃ ƒÂ¶ide, 1940, lk. 337